

Ο Στάθης Καλύβας «ξαναδιαβάζει» τη σύγχρονη ελληνική ιστορία κωδικοποιώντας τους σημαντικότερους σταθμούς της και τους εντάσσει σε επτά μεγάλους κύκλους

Υβρις, κυνισμός και αυταπάτες

Ο Στάθης Καλύβας με αφορμή το νέο του βιβλίο «Καταστροφές και θρίαμβοι» μιλάει στα «NEA»

ΓΡΑΦΕΙ Ο ΜΑΝΩΛΗΣ ΠΙΜΠΛΗΣ

Λίγες ημέρες έχει που κυκλοφόρησε το βιβλίο του Στάθης Καλύβας «Καταστροφές και θρίαμβοι» και άρχισε να συζητιέται. Αυτό συνέβη ήδη με την αγγλική του εκδοχή που προηγήθηκε κατά περίπου 20 ημέρες και είχε τον τίτλο «Modern Greece: What everyone needs to know» - κυκλοφόρησε από τις εκδόσεις Oxford University Press.

Όπως γράφει ήδη στην αρχή της εισαγωγής του στην ελληνική έκδοση ο συγγραφέας, το βιβλίο ανήκει σε σειρά με τον τίτλο «What everyone needs to know about...» («Τι πρέπει να ξέρει ο καθένας για...») που θυμίζει την αντίστοιχη, πολύ επιτυχημένη σειρά των Γαλλικών Πανεπιστημιακών Εκδόσεων: «Que sais-je?» («Τι γνωρίζω»). Και όπως διευκρινίζει στο «Βιβλιοδρόμιο», ήθελε να γράψει κάτι που θα βγάλει τον μέσο αγγλόφωνο αναγνώστη από ανιστόρητα, όπως λέει, κλισιό του τύπου «Η Ελλάδα είναι Ανατολή».

«Η ίδια η σύλληψη της Ελλάδας ήταν αναπόσπαστη από τον ευρωπαϊκό της χαρακτήρα. Υπάρχει μια υπαρκτή διάσταση σε αυτή τη σχέση» λέει ο καθηγητής Πολιτικής Επιστήμης στο Yale University.

Το βιβλίο του «Καταστροφές και θρίαμβοι», με τον υποτίτλο «Οι 7 κύκλοι της Σύγχρονης Ελληνικής Ιστο-

ρίας», εκκινεί από μια ενδιαφέρουσα θέση: η Ελλάδα, αντίθετα με όσα πιστεύουν πολλοί στο εσωτερικό και το εξωτερικό της χώρας, ιδίως μετά την πτώχευση του 2010, δεν είναι ένα αποτυχημένο κράτος. Αντίθετα, κατάφερε πέρα από κάθε πρόγνωση, να γίνει το πιο επιτυχημένο κράτος που προέκυψε από την πρώην οθωμανική αυτοκρατορία, ενώ ήταν μια από τις φτωχότερες επαρχίες της. Ο τρόπος που προχώρησε αυτά τα 200 χρόνια είναι μέσα από καταστροφές και

«Ηταν μια ευκαιρία να βρω αν υπάρχει κάποιο νήμα από το οποίο προκύπτει ένα ερμηνευτικό σχήμα για τη νεότερη ελληνική Ιστορία»

θρίαμβους που εναλλάσσονταν. «Η ιστορική πορεία της σύγχρονης Ελλάδας χαρακτηρίζεται από την παρουσία και δράση φιλόδοξων και κοσμοπολιτικών ηγετικών ομάδων που άρθρωναν και εκτελούσαν μεγαλεπήβολα εκσυγχρονιστικά εγχειρήματα, τα οποία αργά ή γρήγορα συγκρούονταν με την πραγματικότητα, θέτοντας σε δοκιμασία τους ανθρώπινους και υλικούς πόρους της χώρας» γράφει. «Τα υπερφιλόδοξα αυτά εγχειρήματα αρχικά στέφονταν από επιτυχία, αλλά σταδιακά κατέληγαν σε ναυάγια. Όμως, για μια σειρά λόγων, τα ναυάγια αυτά σχεδόν

πάντα αποκτούσαν διεθνή εμβέλεια, προκαλώντας μείζονες ξένες επεμβάσεις οι οποίες μετρίαζαν τις επιπτώσεις της κατάρρευσης, διατηρώντας αρκετά από τα οφέλη που είχαν συσσωρευθεί κατά την αρχική περίοδο».

«Για μένα το βιβλίο αυτό, που το έγραψα με παρότρυνση των εκδόσεων της Οξφόρδης, ήταν μια ευκαιρία να διαβάσω πράγματα με έναν πιο συνολικό τρόπο, ψάχνοντας να βρω αν υπάρχει κάποιο νήμα από το οποίο να μπορεί να προκύψει ένα ερμηνευτικό σχήμα για τη νεότερη ελληνική Ιστορία» εξηγεί στα «NEA» ο Στάθης Καλύβας. «Η Ελλάδα κινείται ανάμεσα σε δύο πόλους: ο ένας είναι το μοντέλο της κεντρικής διοίκησης τύπου Γαλλίας που υποστήριξε ο Καποδίστριας (ένα αποτελεσματικό κράτος) και ο άλλος το μοντέλο των μικρών αυτοδιοικητικών κοινοτήτων το οποίο συχνά εξιδανικεύεται, παραγνωρίζοντας το γεγονός ότι προσεχτοί και οπληρχηγοί ασκούσαν εξουσία με αρκετή καταπίεση προς τους τοπικούς πληθυσμούς. Οι εκλογές και ο κοινοβουλευτισμός ήρθαν νωρίτερα στην Ελλάδα από άλλα κράτη, γεγονός σπουδαίας σημασίας έστω και αν το κόστος ήταν το πελατειακό σύστημα. Σε αυτό το πάντρεμα, πάντως, παραδοσιακών αποκεντρωμένων δομών και συγκεντρωτικού βεβερπιανού κράτους βασίστηκε η εξέλιξη της Ελλάδας, κάτι που, παρά τα προβλήματά του, πιστεύω ότι κατέστησε το κράτος αρκετά ευέλικτο».

→ ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΣΤΗΝ ΕΠΟΜΕΝΗ ΣΕΛΙΔΑ

Συνέντευξη

Βιβλιοδρόμιο
ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 3 ΙΟΥΛΙΟΥ 2015

Υβρις, κυνισμός και αυταπατές

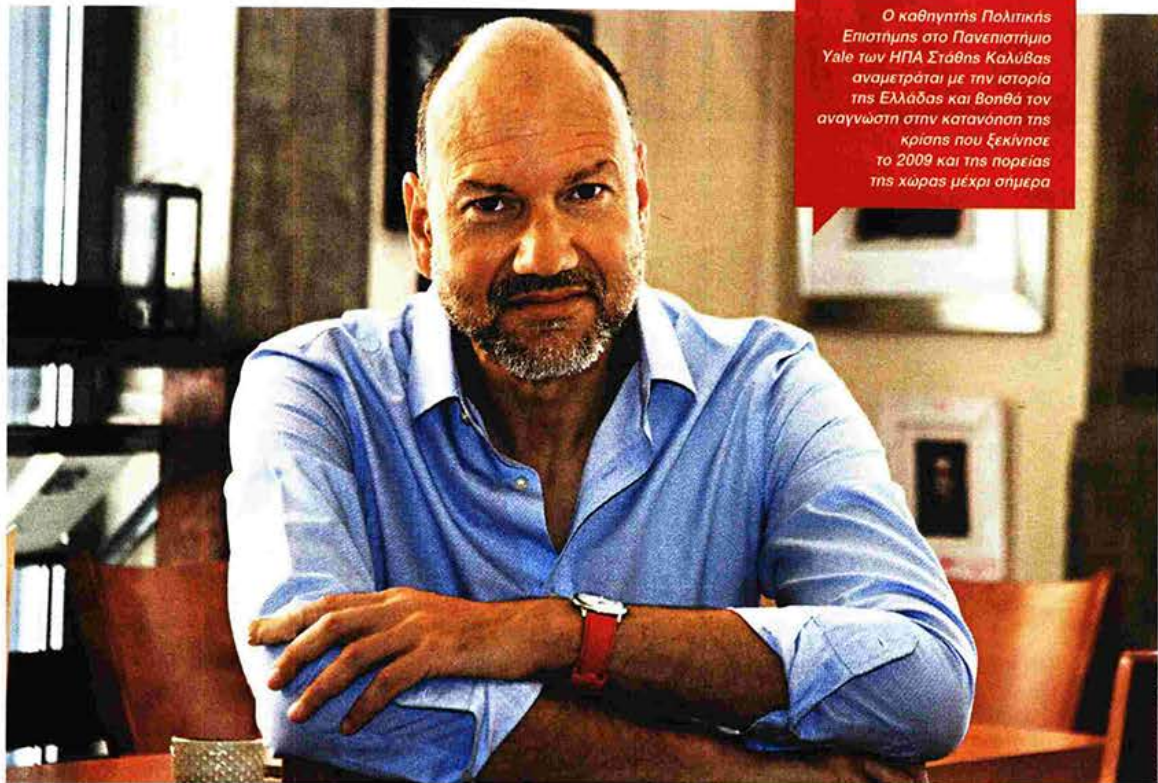
→ ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΗ ΣΕΛΙΔΑ

Το βιβλίο του Στάθη Καλύβα, γραμμένο απλά για το ευρύ κοινό, χωρίζεται σε επτά μέρη και κάθε μέρος σε πολλά μικρά κεφάλαια με τίτλους-ερωτήματα όπως: Πώς προέκυψε η Ελληνική Επανάσταση; Ποιοι, γιατί και πώς εξεγέρθηκαν; Πώς οικοδομήθηκε το νέο κράτος; Πώς έγινε η Ελλάδα έθνος μικροκαλλιεργητών; Τι ήταν η Μεγάλη Ιδέα; Τι οδήγησε στις διαδοχικές πτωχεύσεις; Τι ήταν ο Εθνικός Δικασμός; κ.ο.κ. φτάνοντας μέχρι σήμερα.

Ο βρετανός ιστορικός Μαρκ Μαζάουερ έχει γράψει ότι η Ελλάδα βρέθηκε συχνά τα τελευταία 200 χρόνια στο προσκήνιο των ευρωπαϊκών εξελίξεων, «ανοίγοντας τον δρόμο για το μέλλον της Ευρώπης». Και αναφέρει ως παραδείγματα την Επανάσταση, «πρώιμο σύμβολο απόδρασης από τη φυλακή της αυτοκρατορίας» (θα ακολουθούσαν πολλές άλλες), τη μαζική ανταλλαγή πληθυσμών που λειτούργησε ως μοντέλο σε άλλες ανάλογες στην Ανατολική Ευρώπη, τη Μέση Ανατολή και την Ινδία, την Αντίσταση στον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο (ήταν η πρώτη παρόμοια προσπάθεια), τον Εμφύλιο (πρώτη εκδήλωση του Ψυχρού Πολέμου) και την αποκατάσταση της δημοκρατίας που προδιέγραψε μεγάλο κύμα εκδημοκρατισμού. Ο Στάθης Καλύβας, που σημειώνει αυτές τις παρατηρήσεις, έχει τη γνώμη ότι η Ελλάδα προδιαγράφει την πορεία των χωρών του ύστερου εκουγχρονισμού, αποτελεί πρώιμη μικρογραφία της εμπειρίας του σύγχρονου μετααποικιακού κόσμου των αναπτυσσόμενων κρατών.

Εξωστρέφεια

«Την επιτυχία του ελληνικού κράτους την αποδίδω σε τρεις λόγους: μιας λείπει ο καθηγητής στο Γενί. «Ο πρώτος είναι οι ελληνικές ελίτ που διακρίνονταν από εξωστρέφεια και κομπολοιοισμό, ίσως και γιατί δεν

Ο καθηγητής Πολιτικής Επιστήμης στο Πανεπιστήμιο Yale των ΗΠΑ Στάθης Καλύβας αναστρέφει με την ιστορία της Ελλάδας και βοηθά τον αναγνώστη στην κατανόηση της κρίσης που ξεκίνησε το 2009 και της πορείας της χώρας μέχρι σήμερα

βρίσκονταν στα όρια του κράτους αλλά διεσπαρμένες εκτός συνόρων, καθώς η εσωτερική φτώχεια έσπρωχνε σε διασπορά. Συνχά τα εγχειρήματά τους ήταν πρωτοποριακά και αυτός που κάνει πρώτος μια κίνηση έχει το πλεονέκτημα. Ο δεύτερος λόγος είναι το συμβολικό κεφάλαιο της αρχαίας ελληνικής κληρονομιάς και ο τρίτος ότι σε κρίσιμες ιστορικές καμπές η χώρα τάχθηκε με τους καλύτερους συμμάχους».

Στη σημερινή κρίση όμως, προσθέτει, δεν υπάρχουν όπως στους πολέμους δύο αντίπαλοι κόσμοι ούτε νικητές. Γι' αυτό «μια έξοδος από το ευρώ θα σημαίνει καταστροφή ανάλογη της Μικρασιατικής, με κόστος τεράστιο και οφέλη που θα αργήσουν πολύ να φανούν».

Οι λόγοι που, κατά τον Στάθη Κα-

λύβα, η καταστροφή θα είναι μεγάλη είναι: «Πρώτον ότι θα πρόκειται για άρνηση του θεμελιώδους στοιχείου της Ιστορίας μας που είναι ο ευρωπαϊκός προσανατολισμός, αυτός που μας βοηθούσε πάντα να ανεβαίνουμε τα σκαλιά. Δεύτερον,

«Μια έξοδος από το ευρώ θα σημαίνει καταστροφή ανάλογη της Μικρασιατικής, με κόστος τεράστιο και οφέλη που θα αργήσουν πολύ να φανούν»

ως προς το γεωπολιτικό στοιχείο, ότι μας χωρίζει μόνο μία χώρα (η Τουρκία) από το ISIS. Και τρίτον ότι όταν έχεις κάνει εσωτερική υποτίμηση, έχεις φάει τον γάδο και δεν χρειάζεται να κάνεις και την άλλη υποτίμηση».

Χρειαζόταν ένα κλικ

Ο καθηγητής Πολιτικής Επιστήμης θεωρεί ότι δεν δόθηκε αρκετός χρόνος και ότι πλέον χρειαζόταν ένα κλικ μόνο για το γύρισμα της κατάστασης. «Υποχώρησα γιατί πιστεύαμε ότι ο δρόμος αυτός δεν οδηγεί πουθενά. Δεν πιστεύαμε τον εαυτό μας. Και πήγαμε στο Κούγκι. Όμως το Κούγκι δεν ανταποκρίνεται στην πραγματική μας Ιστορία αλλά σε ένα μύθευμα. Το δημοψήφισμα θα έχει συνέπειες αντίστοιχες με τις εκλογές του 1920» λέει. «Το αποτέλεσμα τότε το είδαμε ύστερα από δύο χρόνια. Τώρα θα το δούμε αμέσως. Θα σημαίνει φτώχεια αλλά και πολιτικές εκτροπές που πιστεύαμε ότι ανήκαν στο παρελθόν. Πρόκειται για ζαφνικό θάνατο».

Ως προς την Ευρώπη, πιστεύει ότι «θα μας αφήσουν να φύγουμε

και θα μας δώσουν ανθρωπιστική βοήθεια». Γιατί «αν φανεί ότι υποκύπτουν σε εκβιασμό, το νόμιμο θα διαλυθεί». Προσθέτει ότι «η άποψη ότι με το Όχι θα διαπραγματευθούμε καλύτερα είναι η πολιτική απάτη ή ψευδαίσθηση». Όσο για

το κλίμα, του θυμίζει «τον ενθουσιασμό της επιστράτευσης για την Κύπρο ή για τον Α' Παγκόσμιο Πόλεμο. Την αυταπάτη των Σέρβων μετά το Ραμπουγέ ότι η απειλή επίθεσης, πριν από τον βομβαρδισμό, ήταν μπλόφα. Και μια τελευταία αφρικανική, που γίνεται κάποιος «αλεξίφοιρος» πριν από τη μάχη».

Στους Ευρωπαίους χρωστώνει ότι «δεν έδωσαν ανάσα τον Οκτώβριο. Φταίει και η κυβέρνηση Σαμαρά που έκανε κακές επιλογές, αλλά και αυτοί, καθώς δεν κατάλαβαν την κρισιμότητα της στιγμής. Πιστεύω ότι έγιναν πολύ μεγάλα σφάλματα και ότι η δημόσια συζήτηση που γίνεται είναι στρεβλή με ευθύνη τον μίντια. Πρέπει να μπορούν να καλούν δυο-τρεις ανθρώπους με διαφορετικές απόψεις μεν, αλλά σοβαρούς. Που να μπορούν να συζητήσουν».

Ευρώπη

Ένα τεράστιο πείραμα

«Η Ευρώπη», λέει ο συγγραφέας, «είναι ένα τεράστιο πείραμα, ένα μοντέλο που σχεδιάστηκε να παράγει εννοποίηση μέσω κρίσεων. Και αυτό σε έναν κόσμο που μεταβάλλεται με ραγδαίους ρυθμούς. Υπάρχει μετανάστευση που κέντρο βάρους. Οι ΗΠΑ, λόγω της μεταναστευτικής τους φύσης ως έθνους και του προσανατολισμού τους και προς τον Ειρηνικό, είναι προτομιασμένες για όλα αυτά και πιο ευέλικτες. Στην Ευρώπη υπάρχουν αντιστάσεις. Ένα από τα πράγματα που δεν κάναμε σωστά είναι το πώς φερθήκαμε στους αλβανούς μετανάστες και μέχρι τώρα δεν τους δίνουμε υπεροχή ενώ έφεραν πλούτο στη χώρα. Πρόκειται για τη μιζέρια ενός εσωστρεφούς επαρχιακού πατριωτισμού, τόσο από την πλευρά της ηθικής όσο και του συμφέροντος. Κλαίο τους μετανάστες που έζησαν την τραγωδία της πτώσης του κομμουνισμού και τώρα θα χάσουν και τη δεύτερη ζωή τους. Υπάρχει μία υβρις σε όλα αυτά. Ίσως πλουτισμα με εύκολο τρόπο και αποκτήσαμε στάση υπερφίλη. Ίσως φταίει η αποσάθρωση αυτή των ελίτ - πολιτικής ηγεσίας και διανοουμένων λόγω του εύκολου πλουτισμού που οδήγησε σε έντονο κυνισμό».

Η «εγκληματική απραξία» της Ελλάδας

Στην εντελώς συγκεκριμένη στιγμή της εκδήλωσης της κρίσης, και στο κεφάλαιο «Τι προκάλεσε την κρίση;», ο Στάθης Καλύβας μιλά και για την παγκόσμια κρίση του 2008 που προκάλεσε πιστωτική ασφυξία αλλά και για την «εγκληματική απραξία» στην Ελλάδα, στην οποία υπήρχε «άγνοια κινδύνου», ένας Καραμανλής που «είχε επανεκλεγεί εκτιμώντας το χρέος της χώρας και αφήνοντας τα φορολογικά έσοδα να καταρρέουν» και ένας Παπανδρέου ο οποίος «επέλεξε την πόλωση και την παροχολογία» και που μόλις έγινε πρωθυπουργός «αμέσως υλοποίησε την περιφημη εισφορά αλληλεγγύης για τους χαμηλόμισθους» για να ανακοινώσει κατόπιν τη δραστική αναθεώρηση του ελλείμματος, οπότε και «έσκασε η βόμβα».

ΣΤΑΘΗΣ ΚΑΛΥΒΑΣ
ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΕΣ «Α» ΟΡΙΑΜΒΟΙ

Στάθης Ν. Καλύβας
ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΕΣ ΚΑΙ ΟΡΙΑΜΒΟΙ

Μητ. Νίκος Ρούσσος
Εκδ. Παπαδόπουλος
Σελ. 328
Τιμή: 15,50 ευρώ